

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobkyně: **JUDr. K. T.**, proti žalovanému: **Finanční úřad pro Jihomoravský kraj**, se sídlem nám. Svobody č. 4, Brno, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 2. 2023, č. j. 30 Af 47/2022-193,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává**.

Odůvodnění:

[1] Kasační stížností se žalobkyně (dále „stěžovatelka“) domáhá zrušení shora označeného usnesení krajského soudu, kterým jí bylo v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 3. 10. 2022, č. j. 4234851/22/3005-80541-710004, a ze dne 7. 11. 2022, č. j. 4528059/22/3005-80541-710004, přiznáno osvobození od soudních poplatků zčásti, a to ve výši 50 % z poplatkové povinnosti podle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.

[2] V podané žalobě stěžovatelka požádala o přiznání úplného osvobození od soudních poplatků; odkázala na usnesení ze dne 2. 11. 2022, č. j. 6 Afs 200/2022-38, v němž jí bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků ve výši 50 %, které vedlo k nutnosti vypůjčit si peníze od tchýně. Zdůraznila, že došlo rovněž ke zvýšení nákladů na bydlení; připomněla, že její příjmy dříve v dostatečné míře plynuly z výkonu advokacie, ve kterém jí ovšem dlouhodobě a nezákonně bránila Česká advokátní komora, která ji odmítala znovu zapsat do seznamu advokátů; dne 11. 5. 2022 byla pravomocně vyškrtnuta ze seznamu advokátů, proti čemuž podala žalobu u soudu. Nicméně znemožnění příjmů z advokátní činnosti způsobuje snížení příjmů, což plyne z daňového přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2021 (v něm vykazuje zisk 37 968 Kč, hmotný majetek 36 000 Kč). Nyní vykonává ekonomické a organizační poradenství a její příjmy se propadly do ztráty, jak dokládá

daňové přiznání k dani z přidané hodnoty za 3. čtvrtletí roku 2022 (z něj plyne, že daň na výstupu činila v daném období 6 720 Kč, odpočet daně 10 096 Kč a nadměrný odpočet 3 376 Kč). Dále uvedla, že její majetek činí 50 000 Kč (zařízení kanceláře, starý automobil), starobní důchod 13 705 Kč, dosud nevymožené pohledávky ve výši 2 999 349 Kč a doposud nevypořádané dluhy ve výši 34 260 533 Kč (viz daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2021). Dále doložila výpisy z účtu vedeného u Fio banky, a. s., z něhož plyne, že stav účtu k 8. 12. 2022 činil 0 Kč; je postižen exekučním příkazem; stejně tak účet u Raiffeisen bank, a.s. je postižen exekučním příkazem vydaným žalovaným. Upozornila rovněž, že v důsledku rozsudku Městského soudu v Brně sp. zn. 42 C 260/91 byla její majetková sféra oddělena od majetkové sféry manžela. Dále doložila k zániku právní osobnosti dlužníka G&C Pacific Niue Ltd. ke dni 24. 9. 2013 výpis z registru společností Anglie a Walesu opatřený úředním překladem a elektronickou konverzí; dále doložila evidenci práv zapsaných k její osobě v katastru nemovitostí k 17. 10. 2022, dle které nevlastní žádné nemovitosti. K jiným zapsaným právům doložila list vlastnictví č. XA pro k. ú. L., z něhož vyplývá, že v něm vedené nemovitosti jsou doposud zapsány jako vlastnictví neexistujícího subjektu, britské společnosti G&C Pacific Niue Ltd., kdy realizace zástavního práva nepřipadá v úvahu ani v teoretické rovině. Z listu vlastnictví č. XB pro k. ú. B. n. M. dále plyne, že na předmětné nemovitosti vázne jako přídatné spoluvlastnictví služebnost doživotního úplatného užívání nemovitosti zřízené pro ni smlouvou z 30. 8. 2019, přičemž nájem je stanoven na 1000 Kč měsíčně. Inkaso za služby činí 10 195 Kč, přičemž výdaje za energie budou od ledna zvýšeny o 2 230 Kč. Na stravu vynaloží měsíčně jako rodina 6500 Kč, na ošacení, léky a PHM dalších 8500 Kč. Za telekomunikační služby hradí měsíčně 1 487,67 Kč, a za systém ASPI pololetně 13 962 Kč. K majetkovým poměrům manžela Ing. J. T. doložila výplatní lístek důchodu za období 8. 12. 2022 až 7. 1. 2023 ve výši 11 895 Kč, potvrzení z katastru nemovitostí pro Ing. J. T. ze dne 17. 10. 2022, z něhož plyne, že manžel nevlastní žádné nemovitosti. Dále doložila několik soudních rozhodnutí, jimiž bylo vůči jejímu manželovi zastaveno celkem pět exekucí pro nemajetnost; doložila také sdělení České správy sociálního zabezpečení, jimiž byla osvědčena neproveditelnost výkonu rozhodnutí vůči jejímu manželovi z toho důvodu, že z jeho starobního důchodu mu zbývá nezabavitelné minimum.

[3] Stěžovatelka shrnula, že na úhradu nákladů svých a manžela mají k dispozici důchody, které v součtu činí 25 542 Kč, přičemž jejich měsíční rodinné výdaje činí 27 893 Kč a přesahují příjmové možnosti rodiny; je tedy zřejmé, že její majetková situace zcela vylučuje, aby i poměrně bagatelní soudní poplatek mohla uhradit bez toho, aby byla ohrožena její vlastní existence; požádala proto soud o přiznání úplného osvobození od soudních poplatků. Dne 15. 2. 2023 dále soudu doložila usnesení Okresního soudu Brno-venkov ze dne 13. 2. 2023, č. j. 22 EXE 2303/2012-711, jímž byla plně osvobozena od soudního poplatku za dovolání v exekučním řízení.

[4] **Krajský soud** neshledal důvody k prolomení zásady ovládající současnou právní úpravu obsaženou v § 36 odst. 3 s. ř. s., dle které platí, že plné osvobození účastníka řízení od soudních poplatků je možné pouze za výjimečných okolností, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody. Takto koncipovaná právní úprava je tedy založena na principu, aby se i ten účastník, který nemá dostatek finančních prostředků, podílel na zaplacení soudního poplatku a na nákladech soudního řízení alespoň v určité částce, kterou je schopen zaplatit.

pokračování

[5] Krajský soud v daném případě vycházel ze skutečnosti, že stěžovatelce kromě pobíraného starobního důchodu plynou rovněž příjmy z výkonu ekonomického poradenství. Podle posledního doloženého daňového přiznání na daň z příjmů fyzických osob vykazovala stěžovatelka zisk a její příjmy byly schopny pokrývat měsíční výdaje spojené se soustředěným inkasem (SIPO) i nájemným v objektu B. X ve výši 1 000 Kč. V daňovém přiznání za rok 2021 vykazovala roční výdaje ve výši 381 241 Kč, přičemž její sídlo je podle evidence živnostenského rejstříku v místě jejího bydliště (viz rovněž i předložená daňová přiznání), proto lze předpokládat, že tyto výdaje slouží mj. k úhradě nájmu a energií v tomto místě. K obživě a jiným nutným výdajům (např. na místní poplatky) tak stěžovatelce společně s manželem zůstávají přinejmenším příjmy z obou důchodů (ve výši přesahující 25 000 Kč). Nadto stěžovatelka dosáhla při své podnikatelské činnosti v roce 2021 zisku 37 957 Kč, který jí díky slevám na dani zůstal celý k dispozici, a dále disponuje hmotným majetkem. Přestože z přiznání k dani z přidané hodnoty plyne, že v období 3. čtvrtletí 2022 přijatá zdanitelná plnění přesahovala plnění poskytnutá, nelze z této skutečnosti automaticky vyvozovat závěr o ztrátovosti ekonomické činnosti v roce 2022. Předloženými doklady tak stěžovatelka aktuální ztrátovost svého podnikání neprokázala. Krajský soud rovněž zohlednil nedávné rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 11. 2022, č. j. 6 Afs 200/2022-38, jímž bylo stěžovatelce přiznáno osvobození od soudních poplatků ve výši 50 % z důvodu, že majetkové poměry nasvědčují tomu, že je schopna podílet se na úhradě soudního poplatku aspoň částečně.

[6] Krajský soud dospěl přitom k závěru, že výdělkové a další majetkové a sociální poměry stěžovatelky a společně s ní posuzovaného manžela nepředstavují zvlášť závažné důvody pro úplné osvobození, ale lze z nich dovodit potřebu osvobození poměrného, částečného, a to ve výši 50 % ze vzniklé poplatkové povinnosti. Co se týče doložených usnesení jiných soudů, kterými jí bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků zcela, nelze dle krajského soudu závěry v něm obsažené bez dalšího vztahovat a zobecňovat na jakákoli další vedená soudní řízení. Naopak je nutno přihlížet ke skutečnosti, že soudy k takovému závěru dospěly právě na základě individuálního porovnání majetkové situace stěžovatelky s povahou věcí v takto vedených soudních řízeních a zejména s tím spojenou odlišnou výší poplatkové povinnosti. Soud zohlednil, že od ledna 2021, kdy v jiné věci stěžovatelky (pod sp. zn. 30 Af 67/2020) rozhodl o částečném osvobození od soudních poplatků ve výši 50 %, nedošlo k zásadní změně (zhoršení) majetkových poměrů. Přestože stěžovatelka nyní nevykonává advokacii, vykonává ekonomické a právní poradenství, přičemž podle posledního známého daňového přiznání lze vycházet z toho, že příjmy z ekonomické činnosti stále pokrývají náklady na výkon této činnosti.

[7] V **kasační stížnosti** stěžovatelka opětovně připomněla, že její příjmy dříve v dostatečné míře plynuly z výkonu advokacie, ve které jí dlouhodobě a nezákonně bránila Česká advokátní komora, která ji odmítala znovu zapsat do seznamu advokátů; dne 11. 5. 2022 byla pravomocně vyškrtuta ze seznamu advokátů, proti čemuž podala žalobu u soudu. Nicméně znemožnění příjmů z advokátní činnosti způsobuje snížení příjmů, což plyne z daňového přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2021 (v něm vykazuje zisk 37 968 Kč, hmotný majetek 36 000 Kč). Nyní vykonává ekonomické a organizační poradenství a její příjmy se propadly do ztráty, jak dokládá daňové přiznání k dani z přidané hodnoty za 3. čtvrtletí roku 2022 (z něj plyne, že daň na výstupu činila v daném období 6 720 Kč, odpočet daně 10 096 Kč a nadměrný odpočet 3 376 Kč). Dále uvedla, že její majetek

činí 50 000 Kč (zařízení kanceláře, starý automobil), starobní důchod 13 705 Kč, dosud nevymohované pohledávky ve výši 2 999 349 Kč a doposud nevypořádané dluhy ve výši 34 260 533 Kč (viz daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2021). Stěžovatelka dále komentuje ostatní doklady doložené krajskému soudu (výpisy z účtů a majetkové poměry manžela); poukazuje na usnesení Okresního soudu Brno-venkov ze dne 13. 2. 2023, č. j. 22 EXE 2303/2012-711, jímž byla plně osvobozena od soudního poplatku za dovolání v exekučním řízení.

[8] Stěžovatelka tvrdí, že krajský soud zcela pominul, že v přílohách doložila celkem deset pravomocných soudních rozhodnutí, jimiž byla zcela osvobozena od soudního poplatku. Ve smyslu zásady „*de similibus aedem est iudicium*“, soud výslovně vyzvala, aby v případě, že o žádosti nerozhodne obdobně, podrobně a především přesvědčivě odůvodnil, proč se s právními závěry vyloženými v těchto judikatorních posouzeních majetkové situace neztotožňuje; to soud neučinil. Stěžovatelka poukazuje na komentářovou literaturu, z níž vyplývá, že i v procesním právu platí zásada poctivosti. Dle stěžovatelky zásadou poctivosti je při svém rozhodování vázán i správní soud, a pokud úmyslně pomíjí důkazně doložené a judikatorně osvědčené skutečnosti, které stěžovatelka doložila ke stanovení majetkových poměrů, nelze to považovat, než za zjevně zneužívající praktiku ve smyslu § 6 o. s. ř. za použití § 64 s. ř. s.

[9] Dle stěžovatelky je právní notorií, že předmětem posouzení majetkové situace žadatele o úplné osvobození od soudního poplatku musí být jeho majetkové poměry aktuální. Zohlednění rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 11. 2022, č. j. 6 Afs 200/2022-38, zde tak vzhledem k rapidně se zhoršující hospodářské situaci nízkopříjmových skupin obyvatelstva, k níž nepochybně přináleží i stěžovatelka, je tedy zcela nepatřičné, stejně jako poukaz na příjmy, jichž dosáhla v roce 2021. Předpoklad soudu, že podnikatelské výdaje slouží mj. k úhradě nájmu a energií, a že lze usuzovat, že pokud by podnikatelská činnost byla z dlouhodobého hlediska ztrátová, patrně by v ní nepokračovala, je ryze spekulativní a nijak nepodložený.

[10] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

[11] **Nejvyšší správní soud** po konstatování včasnosti kasační stížnosti, jakož i splnění ostatních podmínek řízení, přezkoumal napadené usnesení krajského soudu dle § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., neshledal přitom vady, k nimž by byl povinen přihlížet z úřední povinnosti.

[12] Stěžovatelka především namítá nepřezkoumatelnost napadeného usnesení, krajskému soudu vyčítá, že nepřihlížel k doloženým rozhodnutím civilních soudů, a dále, že nevycházel z aktuálních poměrů nízkopříjmových skupin obyvatel, k nimž stěžovatelka náleží.

[13] Z konstantní judikatury vyplývá, že má-li být soudní rozhodnutí přezkoumatelné, musí z něj být patrné, jaký skutkový stav vzal soud za rozhodný, jakým způsobem postupoval při posuzování rozhodných skutečností, proč považuje právní závěry účastníků řízení za nesprávné a z jakých důvodů považuje argumentaci účastníků řízení za nedůvodnou (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1996, sp. zn. III. ÚS 84/94, ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97, a ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. I. ÚS 741/06, a rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Azs 47/2003-130, ze dne 29. 7. 2004,

pokračování

č. j. 4 As 5/2003-52, ze dne 1. 6. 2005, č. j. 2 Azs 391/2004 -62, a ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008-75). Tato kritéria napadené rozhodnutí splňuje, neboť je z jeho odůvodnění zcela zřejmé, jakými úvahami byl krajský soud při posouzení věci veden a k jakému závěru dospěl.

[14] Krajský soud srozumitelně vyložil svůj náhled na věc a vypořádal se rovněž se všemi podklady, které stěžovatelka doložila, vč. zmiňovaných usnesení civilních soudů. V bodě 11, resp. 12 krajský soud zcela přiléhavě vysvětlil, že pokud se stěžovatelka dovolávala usnesení jiných soudů, kterými jí bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků zcela, nelze závěry v nich obsažené bez dalšího vztahovat a zobecňovat na jakákoli další vedená soudní řízení. Naopak je nutno přihlížet ke skutečnosti, že soudy k takovému závěru dospěly právě na základě individuálního porovnání majetkové situace s povahou věci v takto vedených soudních řízeních a zejména s tím spojenou odlišnou výší poplatkové povinnosti. Soud zohlednil, že od ledna 2021, kdy v jiné věci stěžovatelky (pod sp. zn. 30 Af 67/2020) rozhodl o částečném osvobození od soudních poplatků ve výši 50 %, nedošlo k zásadní změně (zhoršení) jejích majetkových poměrů. Přestože nevykonávala advokacii, vykonávala ekonomické a právní poradenství, přičemž podle posledního známého daňového přiznání lze vycházet z toho, že příjmy z ekonomické činnosti stále pokrývají náklady na výkon této činnosti.

[15] Krajský soud rovněž podrobně zdůvodnil, na základě čeho dospěl k závěru, že stěžovatelka je schopna se na úhradě poplatku poměrně podílet. Vycházel ze skutečnosti, že stěžovatelce kromě pobíraného starobního důchodu plynou rovněž příjmy z výkonu ekonomického poradenství; podle posledního doloženého daňového přiznání na daň z příjmů fyzických osob vykazovala zisk a její příjmy byly schopny pokrývat měsíční výdaje spojené se soustředěným inkasem (SIPO) i nájemným v objektu B. X ve výši 1 000 Kč; vykazovala v daňovém přiznání za rok 2021 roční výdaje ve výši 381 241 Kč, přičemž její sídlo je podle evidence živnostenského rejstříku v místě jejího bydliště, proto lze předpokládat, že tyto výdaje slouží mj. k úhradě nájmu a energií v tomto místě. K obživě a jiným nutným výdajům (např. na místní poplatky) tak stěžovatelce společně s manželem zůstávají přinejmenším příjmy z obou důchodů (ve výši přesahující 25 000 Kč). Krajský soud rovněž připomněl, že stěžovatelka dosáhla při své podnikatelské činnosti v roce 2021 zisku 37 957 Kč, který jí díky slevám na dani zůstal celý k dispozici, a dále disponuje hmotným majetkem. Dodal rovněž, že přestože z přiznání k dani z přidané hodnoty plyne, že v období 3. čtvrtletí 2022 přijatá zdanitelná plnění přesahovala plnění poskytnutá, nelze z této skutečnosti automaticky vyvozovat závěr o ztrátovosti ekonomické činnosti v roce 2022. Nejvyšší správní soud shledal závěry krajského soudu založené na dostatečných a logických úvahách, s nimiž se ztotožnil.

[16] Pokud krajský soud při svém rozhodování v únoru 2023 rovněž zohlednil rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 11. 2022, č. j. 6 Afs 200/2022-38, v němž zdejší soud hodnotil podrobně majetkové poměry stěžovatelky, a jímž bylo stěžovatelce přiznáno osvobození od soudních poplatků ve výši 50 % z důvodu, že její majetkové poměry nasvědčují tomu, že je schopna podílet se na úhradě soudního poplatku aspoň částečně, nelze přisvědčit stěžovatelce, že uvedené rozhodnutí je nepřipadné. Ostatně stěžovatelka ani nyní netvrdí, v čem se její poměry v době rozhodování krajského soudu výrazně změnily, krom toho, že stále ke kasační stížnosti dokládá nová rozhodnutí civilních soudů, jimiž jí bylo

přiznáno osvobození od soudních poplatků. Jak již uvedl krajský soud, poskytnutím individuálního osvobození od poplatků v civilním řízení není správní soud vázán. Nejvyšší správní soud nadto dodává, že např. ze zmiňovaného usnesení Okresního soudu Brno-venkov ze dne 13. 2. 2023 ani nelze zjistit, jaké a jak soud majetkové poměry hodnotil, zejména pak z bodu 3 tohoto usnesení nevyplývá, že by stěžovatelka vykazovala, resp. uváděla jakékoli příjmy z podnikatelské činnosti, tudíž je ani okresní soud nehodnotil, resp. z odůvodnění usnesení neplyne, že je hodnotil.

[17] Dle Nejvyššího správního soudu krajský soud postupoval zcela v souladu se zásadou, jíž se stěžovatelka dovolává, neboť nikterak nevybočil z posouzení, která ve vztahu ke stěžovateli za stejných doložených majetkových poměrů správní soudy v relevantním období učinily. Bylo pouze na stěžovatelce, aby případné podstatné zhoršení majetkových poměrů doložila a prokázala, že její aktuální situace je diametrálně odlišná; pouhé doložení jí poskytnutých osvobození v některých civilních (exekučních) řízeních však nepostačuje. Nejvyšší správní soud dodává, co se týče např. posledně doloženého usnesení Okresního soudu Brno venkov ze dne 28. 6. 2023, že vyplývá z jeho odůvodnění mimo jiné, že stěžovatelka doložila daňové přiznání, v němž vykázala základ daně 9 100 Kč; Nejvyšší správní soud podotýká, že samotný vykázaný základ daně (příjmy - uplatněné výdaje) ještě nic nevypovídá o skutečných disponibilních příjmech stěžovatelky; jak již podotkl krajský soud, stěžovatelka vykonává výdělečnou činnost v místě bydliště, tudíž je na místě posoudit např. též to, jaké náklady v rámci podnikání stěžovatelka uplatňuje.

[18] Nejvyššímu správnímu soudu je z úřední činnosti známo, že stěžovatelce nebylo osvobození od soudního poplatku přiznáno vždy, viz v relevantním období např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 3. 2021, č. j. 5 Afs 57/2021-14, resp. usnesení ze dne 12. 4. 2022, č. j. 5 Afs 103/2022-24, jímž jí bylo přiznáno částečné osvobození, přičemž poměrnou část poplatku ve výši 2 000 Kč stěžovatelka uhradila.

[19] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že ve vztahu k výši poplatkové povinnosti nepředstavují výdělkové možnosti stěžovatelky při zohlednění neexistence zdravotních překážek její pracovní aktivity, zvláště závažné důvody pro úplné osvobození. Lze z nich ale ve stávající situaci stěžovatelky dovodit potřebu poměrného, částečného osvobození od soudního poplatku tak, aby nebyl bezdůvodně odepřen přístup k soudu, což krajský soud náležitě zdůvodnil. V otázkách částečného osvobození od soudních poplatků je z povahy věci vždy přítomna jistá míra uvážení předsedy senátu, jež se musí pohybovat v zákonem dovolených mezích a musí též odpovídat skutkovým okolnostem (k tomu shodně srovnej např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 5. 2013, č. j. 6 As 75/2013-18); ze zákonem vymezených mezí v případě stěžovatelky krajský soud nevybočil. Z hlediska odpovědného přístupu k podávání návrhů k soudu by se i osoby s nízkými příjmy měly na řízení určitou měrou podílet, přičemž výši tohoto podílu je třeba soudem přiměřeně moderovat tak, jak k tomu došlo i v této věci.

[20] Co se týče nových podkladů, které stěžovatelka ke kasační stížnosti postupně dokládala, Nejvyššímu správnímu soudu je nepřisluší v kasačním řízení hodnotit (§ 109 odst. 5 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud není ani oprávněn, jak požaduje stěžovatelka, přiznat jí osvobození od soudního poplatku pro řízení o žalobě. Nejvyšší správní soud dodává, že

pokračování

v řízení o kasační stížnosti stěžovatelka poplatek platit nemusí, a to na základě usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19.

[21] Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, proto ji dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[22] O nákladech řízení soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovanému, jemuž dle pravidla úspěchu ve věci náleží právo na náhradu nákladů řízení, žádné náklady nevznikly, proto mu soud náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. července 2023

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu